

CSÁK Csilla*
Vízi ökoszisztémák védelme**

1. Bevezetés

Vízvédelemről elsőként a környezetvédelem jut eszünkbe és alapvetően a vizek minőségi és mennyiségi védelmi rendszerére gondolunk. A vizek jogi szabályrendszere azonban nagyon szerteágazó, (a) amely a jogi szabályozók különböző szabályozási szinteken történő megjelenésében, (b) a víz, mint védett jogi tárgy védelmi irányultságában és (c) a víz kiemelkedő társadalmi és gazdasági szerepében mutatható ki. Hangsúlyozni szeretnénk a jogi aspektusok kiemelését, mert természetesen a vízjogi szabályozás és a vízvédelem tudományközi megközelítésben is komplex terület (hidrológiai, közgazdaságtani, stb.), amelyekkel nem kívánunk foglalkozni jelen tanulmány keretei között. Úgyszintén csak érintőlegesen térnénk ki a nemzetközi és uniós dokumentumokra és a terjedelmi korlátokra tekintettel a magyar szabályozásra fókuszálunk (amely teljes mértékben megfelel az uniós szabályozásnak és megfogalmazott elvárásoknak). A hazai vízjogi kérdéseket a természetvédelem oldaláról kívánjuk megközelíteni, tekintettel arra, hogy az eddigi kutatások elsődlegesen a vizek környezetvédelmi (keret)rendszerére és a vízgazdálkodási aspektusaira fókuszáltak.

A környezetvédelem és a természetvédelem egymáshoz való viszonyát három felfogás szerint határozhatjuk meg: (a) a két terület nem kapcsolódik egymáshoz teljesen eltérő a védelmi kör és irányultság, (b) a környezetvédelemnek és a természetvédelemnek vannak kapcsolódási pontjai (közös halmazuk), de vannak eltérő védett jogi tárgyaik is (c) a környezetvédelem (részét képezi) halmazán belül található a természetvédelem speciális szabályozással. Ez utóbbi szemlélet alapján megállapíthatjuk, hogy a környezetvédelem tárgyi hatályát tekintve a környezeti elemek (föld, víz, levegő, élővilág és a mesterséges környezet és ezek összetevői) védelmét helyezi a középpontba, a természetvédelem az élőlények, természetes életközösségek, élőhelyek a természetes és természetközeli területek, valamint a természeti táj (bioszféra) megőrzésére fókuszál. A két szabályozási terület kiegészíti egymást, mondhatjuk azt is, hogy a környezetvédelemhez képest a természetvédelem a természeti környezetet és a biodiverzitást emeli speciális eszközökkel védelmi szintre. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvtv.) hatálya kiterjed

---

Csilla Csák: The protection of aquatic ecosystem – Vízi ökoszisztémák védelme. *Journal of Agricultural and Environmental Law* ISSN 1788-6171, 2019 Vol. XIV No. 27 pp. 7-38 doi: 10.21029/JAEL.2019.27.7

* dr. jur., PhD, dr. habil., egyetemi tanár, Miskolci Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézet, Agrárjogi és Munkajogi Tanszék, e-mail: jogkincs@uni-miskolc.hu

** *A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.*

doi: 10.21029/JAEL.2019.26.7

az élő szervezetek (életközösségeik) és a környezet élettelen elemei, valamint azok természetes és az emberi tevékenység által alakított környezetére és célja az ember valamint környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet egészségének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása. A természetvédelmi törvény (Tvtv.) a szabályozási prioritás szempontjából speciális a környezetvédelmi törvény generális szabályaival szemben (Kvtv.). Mindkettő esetében további prioritása nemzetközi szerződéseknek van.

A környezetvédelem és a természetvédelem szabályozási módszertanát felidézve megállapíthatjuk, hogy a környezetvédelem területén a környezethasználat általában megengedett, egyes esetekben a tevékenység végzésének engedélyhez kötése mellett, ezzel szemben a természetvédelmet érintően minden tevékenység tilos kivéve, amelyet engedélyeznek, azaz annak folytatása csak engedély birtokában lehetséges, a tevékenység végzését az engedély teszi jogszerűvé. A természetvédelem körében (Tvtv.) az engedélytől eltérő magatartással okozott kár kiváltja az objektív magánjogi felelősséget. Az, aki a természet védelmére vonatkozó jogszabályokat, egyedi hatósági előírásokat megszegve kárt okoz, a kárt a Polgári Törvénykönyv fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles megtéríteni.¹ Ugyanakkor a környezetvédelmi törvény² (Kvtv.) alapján az engedélyhez képest kifejtett károkozó magatartásnak polgári jogi szempontból nincs perdöntő és felelősséget alapító hatása. A szabályozás módszertani eltérések a környezetjogon belül is megfigyelhetők és bizonyos anomáliákhoz vezethetnek a közigazgatási jogszerűség és a polgári jogi jogszerűség viszonylatában, különösen az engedélyezési eljárás során figyelembe veendő magánjogi érdekek határa tekintetében.

Ezt követően szükségszerű a vízjogi szabályozás elhelyezését meghatározni a környezet-, és természetvédelem körében. A Kvtv. – a környezetvédelmi törvénnyel összhangban – külön jogszabályi rendelkezések körébe utalja többek között a

---

¹ 1996. évi LIII. törvény (Tvtv.) a természet védelméről 81. § (1) bekezdés. A természetvédelem első átfogó szabályozására 1982-ben került sor. A természetvédelemről szóló 1982 évi 4. számú törvényerejű rendelet, annak végrehajtására kiadott 8/1982/III. 18/MT rendelet, valamint a védett növény és állatfajokról, egyedi értékéről, fokozottan védett barlangok körének megállapításáról valamint az egyes védett állatfajokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak alóli felmentések volt az a jogszabálysomag mely már korszerűbb és átfogóbb volt a korábbiaknál. A jogi szabályozási környezetben figyelemreméltó az Alkotmánybíróság 28/1994 sz. határozata, mely a természetvédelmi területek privatizációjával a szövetkezeti átalakulással kapcsolatban adott jogértelmezést. A törvény megalkotását követő évben pedig kiadta az Országgyűlés a 83/1997 /IX. 26/OGY határozatát a Nemzeti Környezetvédelmi Programról. Ennek bevezetőjében kiemeli, hogy a környezet védelme, a természeti értékek megőrzése napjainkra a társadalmi gazdasági élet meghatározó részévé vált. Ennek alapvető oka egyrészt a hosszú távon nem fenntartható módon való gazdálkodás következtében a természeti erőforrások egyre gyorsabb ütemű felhasználása, másrészt a szennyező anyagok növekvő mennyisége. Megállapítja szinte valamennyi környezeti elem romlását, bár a jövő nemzedékének jólétéhez egészséges életének biztosításához nélkülözhetetlenek lennének. A Környezetvédelmi Program előírta Természetvédelmi Alapterv készítését is.

² 1995. évi LIII. törvény (Kvtv.) a környezet védelmének általános szabályairól.

vízgazdálkodás és a természetvédelemmel kapcsolatos részletes szabályozást. A természeti örökség és a környezeti értékek a nemzeti vagyon részei, amelyeknek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából, e nélkül nem tartható fenn az emberi tevékenység és a természet közötti harmónia, elmulasztása veszélyezteti a jelen generációk egészségét, a jövő generációk létét és számos faj fennmaradását. A természeti értékek és területek csak olyan mértékben vehetők igénybe, hasznosíthatók, hogy működésük szempontjából az alapvető természeti rendszerek, és azok folyamatai működőképessége fennmaradjon, továbbá a biológiai sokféleség fenntartható legyen.

A vízgazdálkodási törvény³ (Vgtv.) és a Kvtv. szabályozza törvényi szinten a vízvédelemmel kapcsolatos előírásokat, míg ezen keretek között külön-külön rendeleti szintű előírások határozzák meg a vízvédelemmel összefüggő egyes területeket.⁴ A Kvtv. és a Vgtv. viszonyában a víz, mint környezeti elem és mint természeti erőforrás védelmét illetően alapvetően azt az álláspontot valljuk, mely szerint mindkét jogszabály foglalkozik a vizek mennyiségi és minőségi kérdéseivel, védelmével, a Kvtv.⁵ mindkét területtel általánosságban, a Vgtv. pedig alapvetően a vízgazdálkodás mennyiségi védelmével és kárelhárítási kérdésre fókuszál.

A Vgtv. a vizek hasznosításával, hasznosítási lehetőségeinek megőrzésével és kártételeinek elhárításával összefüggő alapvető jogokat és kötelezettségeket határozza meg az integratív szemléletre figyelemmel és a Kvtv-vel illetőleg a Tvtv-vel összhangban.

---

³ 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról.

⁴ 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról, a rendeleti szintű szabályozás többek között:

72/1996. (V.22.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról

220/2004. (VII.21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól

31/2004. (XII.30.) KvVM rendelet a felszíni vizek megfigyelésének és állapotértékelésének egyes szabályairól

219/2004. (VII.21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről

240/2000. (XII.23.) Korm. rendelet a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről

123/1997. (VII.18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről

232/1996. (XII.26.) Korm. rendelet a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól

10/1997. (VII.17.) KHVM rendelet az árvíz- és belvízvédekezésről

27/2006. (II.7.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről.

⁵ Kvtv. 18. § (1) „A víz védelme kiterjed a felszíni és felszín alatti vizekre, azok készleteire, minőségére (beleértve a hőmérsékleti viszonyait is) és mennyiségére, a felszíni vizek medrére és partjára, a víztartó képződményekre és azok fedőrétegeire, valamint a vízzel kapcsolatosan - jogszabályban vagy hatósági határozatban - kijelölt megkülönböztetett védelem alatt álló (védett) területekre.

(2) A vizek természetes hozamát, lefolyását, áramlási viszonyait, medrét és partját csak a vízparti élővilág megfelelő arányainak megtartásával és működőképességük biztosításával szabad megváltoztatni úgy, hogy az a környezeti célkitűzések teljesítését nem veszélyeztetheti.”

A vízgazdálkodás oldaláról a víz hasznosításának, felhasználásának eltérő esetkörei különböztethetők meg, több szempont szerint kategorizálhatók. Csoportosítható (a) fogyasztással járó felhasználás (háztartási, ipari, öntözési) (b) fogyasztással nem járó felhasználás (hajózás, rekreáció, halászat, vízenergia) (c) ökoszisztéma fenntartása. Csoportosítható szociális, gazdasági és ökológiai (vízi ökoszisztéma) szempontok szerint is.⁶ A vízi ökoszisztéma szabályozási tárgyköre – az integrativitáson túl – alapvetően természetvédelmi kérdésnek tekinthető a környezethasználói jogosultságok és kötelezettségek tekintetében. A természetvédelem célja: (a) természeti értékek és területek, tájak, valamint azok természeti rendszereinek, biológiai sokféleségének általános védelme, megismerésének és fenntartható használatának elősegítése, (b) társadalom egészséges, esztétikus természet iránti igényének kielégítése (c) a természetvédelem hagyományainak megóvása, eredményeinek továbbfejlesztése (d) a természeti értékek és területek kiemelt oltalma, megőrzése, fenntartása és fejlesztése.

A célkitűzések megvalósításához kapcsolódó részletes szabályok áttekintése előtt célszerű az alapvető megfogalmazásokat bemutatni. A természetvédelem törvényi szintű alapelvei: (a) Minden természetes és jogi személy, valamint más szervezet kötelessége a természeti értékek és területek védelme. Ennek érdekében a tőlük elvárható mértékben kötelesek közreműködni a veszélyhelyzetek és károsodások megelőzésében, a károk enyhítésében, következményeik megszüntetésében, a károsodás előtti állapot helyreállításában. (b) A természeti értékek és területek csak olyan mértékben igénybe vehetők, hasznosíthatók, hogy a működésük szempontjából alapvető természeti rendszerek és azok folyamatainak működőképessége fennmaradjon, továbbá a biológiai sokféleség fenntartható legyen. (fenntartható fejlődés, természeti erőforrások védelme). (c) A természet védelméhez fűződő érdekeket a nemzetgazdasági tervezés, szabályozás, továbbá a gazdasági, terület- és településfejlesztési, illetőleg rendezési döntések, valamint a hatósági intézkedések során figyelembe kell venni. (integráció). (d) Magyarország a természet védelme érdekében együttműködik más államokkal és nemzetközi szervezetekkel, illetve nemzetközi természetvédelmi szerződések részesévé válik. Magyarország nemzetközi egyezmény hiányában is figyelembe veszi más államoknak a természet védelméhez fűződő érdekeit. (együttműködés).

2. Nemzetközi és uniós szabályozás

A vízvédellel kapcsolatos szabályozás nagyon sokrétű és összetett, amely nem pusztán az integratív szabályozási modellből vezethető le, hanem azért is mert a vízvédellel nagyon szerteágazó terület és komplex terület a maga szektorális jellegéből adódóan is. Mindemelllett a terület szabályozási köre mind nemzetközi, mind uniós mind pedig tagállami szinten kiemelt fontosságú. A nemzetközi egyezmények és megállapodások közül kiemelhető témánk szempontjából a Ramsari Egyezmény⁷

⁶ Lásd bővebben: Szilágyi 2013, 20–25.

⁷ Magyarországon az 1979. évi 28. törvényerejű rendelettel került kihirdetésre 'A nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen, mint a vízimadarak tartózkodási helyéről' szóló Ramsari

(Ramsar, Irán 1971), egyezmény a világ kulturális- és természeti örökségéről⁸ (Párizs, UNESCO, 1972.), egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről⁹ (CITES Washington, 1973), egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről¹⁰ (Bonn, 1979), egyezmény a európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről¹¹ (Európa Tanács, Bern, 1979), egyezmény a biológiai sokféleségről¹² (Río de Janeiro, 1992), a Cartagena Jegyzőkönyv,¹³ stb.¹⁴

Egyezmény, Ramsarban (Irán). Jelenleg a módosításokkal egységes szerkezetbe az 1993. évi XLII. törvény rendelkezik a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezmény és annak 1982. december 3-án és 1987. május 28.-június 3. között elfogadott módosításai egységes szerkezetben történő kihirdetéséről. Az Egyezmény értelmében vadvíznek tekintendők azok az akár természetes, akár mesterséges, állandó vagy ideiglenes mocsaras, ingoványos, tőzeglápos vagy vízi területek, amelyeknek vize állandó vagy áramló édesvízű, felsós vagy sós, ideértve azokat a tengervízű területeket is, amelyek mélysége apálykor a hat métert nem haladja meg. Az Egyezmény szempontjából vízimadaraknak tekintendők a vadvizektől ökológiailag függő madarak. Mindegyik Szerződő Fél meghatározza, hogy melyek a területén a vadvizek a Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzéké-ben történő bejegyzés céljából. A Jegyzékbe történő bejegyzéshez a vadvizeket nemzetközi, ökológiai, botanikai, zoológiai, limnológiai vagy hidrológiai fontosságok szerint kell kiválasztani. Elsősorban a vízimadarak szempontjából bármely évszakban nemzetközileg fontos vadvizeket kell a Jegyzékbe felvenni. Magyarország 1979-es csatlakozását követően jelentős számú vizes területet jelölt a Nemzetközi jelentőségű vizes területek jegyzékére. A nemzetközi jelentőség korábbi feltételei alapján bizonyos területek egyszerre több kritériumot is kielégítve kerültek fel a listára. Ezek közé tartozik a Hortobágy, a kardoskúti Fehértó, a Fertő-tó és Gemenc. A többi hazai ramsari terület is legalább 2 kritériumot elégít ki. Hazánkban az egyezmény kibővítése révén már föld alatti vizek is a szerződés hatálya alá kerülhettek, mint a Baradla barlangrendszer vízterületei. Elsőként a Szaporcai Ó-Drávameder lett kijelölve Ramsari területnek.

⁸ A Világörökség Bizottsága és az egyezményben részes államok jegyzéke alapján elkészíti a 'Világörökség Jegyzéke' listát, a kulturális, és a természeti értékekre vonatkoztatva.

⁹ Az egyezmény a kívánt célokat indirekt módon és eszközökkel (korlátozás, tilalom) érheti el. Magyarország csatlakozásának az ideje 1985. Ezt az 1986. évi 15. törvényerejű rendelettel hirdették ki. Az egyezménnyel kapcsolatban új szabályozás lépett életbe, amelyet hazánk is kihirdetett 2003-ban.

¹⁰ Az egyezmény célja, hogy megteremtse a nemzetközi jogi kereteket a vándorló szárazföldi és tengeri állatfajok védelmére, azok teljes vonulási útvonalán, mivel azok a Föld természetes rendszereinek pótolhatatlan részét képezik. Az egyezmény szempontjából vándorlónak kell tekinteni azokat a vadon élő állatfajokat, melyek egyedei bizonyos időközönként és rendszerességgel és előre jelezhetően egy vagy több országhatáron átlépnek.

¹¹ 1979. szeptember 19-én Bernben fogadta el az Európa Tanács az európai regionális egyezményt, amelynek Magyarország 1990-óta a tagja.

Az egyezmény célja az állat- és növényfajok és különösen természetes élőhelyeik számára a védelem alapvető elemeinek biztosítása, a veszélyeztetett fajok esetében a kiemelt védelem kialakítása, valamint a természetvédelmi érdekek érvényesítése az ágazati tervezési rendszerekben és politikákban.

¹² A Magyarország által is elfogadott természetvédelmi tárgyú, globális nemzetközi szerződés a Río de Janeiróban, 1992. június 5-14. között aláírt, egyezmény, amelyet hazánk az 1995. évi LXXXI. sz. törvénnyel hirdetett ki.

A Kárpátok ökorégióban található páratlan természeti értékek védelme és fenntartása, élőhelyeik fenntartható használata érdekében született meg a Kárpátok védelméről és fenntartható fejlesztéséről szóló keretegyezmény (Carpathian Convention). Magyarországon a Kárpátok Egyezmény közvetlenül a Duna-Ipoly, a Bükk és az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területét érinti. Az Egyezmény kiemelt feladata a lakosság életminőségének javítása, a természeti és a kulturális örökség megőrzése, a helyi gazdaság és közösségek erősítése.

Szlovákia és Magyarország között 1999-ben aláírt környezetvédelem és természetvédelem terén való együttműködésről szóló egyezmény alapján jött létre a Magyar-Szlovák Környezetvédelmi és Természetvédelmi Együttműködési Vegyesbizottság. A Vegyesbizottság keretein belül a Természet- és Tájvédelmi Munkacsoport évente ülésezik. A határ menti nemzeti park igazgatóságok kivétel nélkül élénk kapcsolatot ápolnak valamelyik szlovák partnerrel (közös projektek, rendezvények). A sok éves együttműködés folytatása a közös munkaprogramban lefektetett alábbi témákban várható: Natura 2000 kérdések, határon átnyúló projektek, az Aggteleki- és Szlovák-karszt világörökséggé nyilvánított barlangjainak védelme, nagyragadozók védelme, közös Ramsari területek kezelése.

Horvátország és Magyarország között hasonlóan szoros természetvédelmi kapcsolat alakult ki, a szlovák relációhoz hasonló szervezeti felépítéssel. A Vegyesbizottság égisze alatt működik a Természetvédelmi Albizottság, amely fő feladatának tekinti a Natura 2000 területek kérdéskörét, illetve a Mura-Dráva-Duna határon átnyúló bioszféra-rezervátum ügyét. A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság és a Kopacki-rét Természeti Terület mintaszerű együttműködése számos sikeres projektben megtestesül.

Románia és Magyarország között 1997-ben aláírt környezetvédelmi együttműködési Egyezmény alapján 2004-ben megalakult a Magyar-Román

---

Az egyezmény alapvető célja az élővilág - beleértve a növény- és állatfajokat, élőhelyeket, mikroorganizmusokat - védelme, a biológiai sokféleség, sokszínűség és a genetikai sokféleség megőrzése.

Az aláíró országok főként azt vállalják, hogy gondoskodnak a természetes élőhelyek védelméről, az egyes fajok önfenntartó populációinak megőrzéséről, létrehozzák azt a szabályozó rendszert, amely biztosítani képes a természetes élőhelyek fajainak és populációinak megővését. A fentiek érdekében nemzeti stratégiát alakítanak ki a biológiai sokféleség védelmére és a fenntartható hasznosítására. Integrálják a védelem formáit a különböző ágazati politikákba, tervekbe. Értékelik a biológiai sokféleséget meghatározó összetevőket, és az azt közvetlenül befolyásoló tevékenységeket, folyamatokat. A biológiai sokféleséget megőrző kutatási-oktatási programokat indítanak és támogatják az így szerzett ismeretek terjesztését, információcserét.

¹³ A jegyzőkönyv a biológiai biztonságot tárgyalja. A Nairobiban, 2000. május 24-én aláírt, a biológiai biztonságról szóló jegyzőkönyvet hazánkban a 2004. évi CIX. törvény hirdették ki.

A jegyzőkönyv célja, "hogy megfelelő szintű védelmet nyújtson a modern biotechnológiából származó azon élő, módosított szervezetek biztonságos szállítása, kezelése és felhasználása során, melyeknek káros hatásai lehetnek a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására, figyelembe véve az emberi egészségre gyakorolt kockázatokat is, különös tekintettel a határokon átnyúló mozgásokra".

¹⁴ Krämer szerk. 2012, Kubasek & Silverman 2008, Raisz 2011a, Raisz 2012, Raisz 2011b, Szilágyi 2009, Szűcs 2012.

Környezetvédelmi Vegyes Bizottság Természetvédelmi Szakértői Csoportja. Az együttműködés fő céljai a Natura 2000 hálózat működtetésével kapcsolatos feladatok, valamint a közös fajvédelmi és monitorozó tevékenység összehangolt végrehajtása. A Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság kiváló együttműködést folytat a határon átnyúló projektek kapcsán.

Ausztriával a kétoldalú kapcsolatok keretében kiemelkedő a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel által működtetett határon átnyúló nemzeti parkok közötti szoros szakmai együttműködése. A közös szakmai munka keretében a két nemzeti park igazgatóság együttesen valósít meg természetvédelmi projekteket, gondoskodik a határon átnyúló, természetvédelmi oltalom alatt álló területek megfelelő kezeléséről, őrzéséről és bemutatásáról.

Tübingia és Magyarország közötti kétoldalú kapcsolatok 1997-ben létrejött a Magyar-Tübingiai Kormányközi Vegyes Bizottság, amelynek keretében együttműködés alakult ki a természetvédelem területén is. A természetvédelmi szakemberek közötti tapasztalatcsere 2003 júniusában kezdődött, és azóta is élő a kapcsolat. A magyar és a német szakértők a kölcsönös látogatások során számos hasznosítható tapasztalatot szereztek. A tübing-magyar együttműködés a két fél által elfogadott munkaprogramnak megfelelően, a Natura 2000 hálózat működtetésére, inváziós fajok kezelésére, ökoturizmus és európai uniós pénzügyi források hozzáférése témakörökre terjed ki.

Szászország és Magyarország közötti kétoldalú kapcsolatok 2011 decemberében megújult a kölcsönös tapasztalatcserét célzó együttműködés és úgyszintén Szerbiával és Szlovéniával és élő, élénk természetvédelmi kapcsolatot tartunk fenn.

Az uniós jogforrások közül kiemelhető - a vízgazdálkodáshoz kapcsolódó számos uniós irányelv mellett¹⁵ - a természetvédelmet érintően a madárvédelmi és az

¹⁵ Víz-keretirányelv 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról, Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról, Az Európai Parlament és a Tanács 2006/118/EK irányelve (2006. december 12.) a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről, A tanács 98/83/EK irányelve (1998. november 3.) az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről, A Bizottság (EU) 2015/1787 irányelve (2015. október 6.) az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló 98/83/EK tanácsi irányelv II. és III. mellékletének módosításáról, Az Európai Parlament és a Tanács 2006/7/EK irányelve (2006. február 15.) a fürdővizek minőségéről és a 76/160/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről, A Tanács 91/271/EGK irányelve (1991. május 21.) a települési szennyvíz kezeléséről, Az Európai Parlament és a Tanács 2008/105/EK irányelve (2008. december 16.) a vízpolitika területén a környezetminőségi előírásokról, a 82/176/EGK, a 83/513/EGK, a 84/156/EGK, a 84/491/EGK és a 86/280/EGK tanácsi irányelv módosításáról és azt követő hatályon kívül helyezéséről, valamint a 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, Az Európai Parlament és a Tanács 2013/39/EU irányelve (2013. augusztus 12.) a 2000/60/EK és a 2008/105/EK irányelvnek a vízpolitika terén elsőbbségének minősülő anyagok tekintetében történő módosításáról, A Tanács 91/676/EGK irányelve (1991. december 12.) a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről, Az Európai Parlament és a Tanács 648/2004/EK rendelete (2004. március 31.) a mosó- és tisztítószerekről, Az Európai Parlament és a Tanács 2007/60/EK irányelve (2007. október 23.) az árvízveszélyek

élőhely-védelmi irányelv.¹⁶ A madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv az a két fő jogi eszköz, amellyel az EU biztosítja területén a természet megőrzését és fenntartható használatát, elsősorban a Natura 2000 védett természeti területek hálózatán keresztül. E két irányelv központi eleme az EU biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiájának, amelynek küldetése elérni azt a kiemelt uniós célt, hogy „*a biológiai sokféleség csökkenését és az ökoszisztéma-szolgáltatások romlását 2020-ig meg kell állítani, és azokat a lehetőségeket keretein belül helyre kell állítani.*” Az irányelvek meghatározó szerepet játszanak a 2010 októberében Nagoyában megkötött biológiai sokféleségről szóló egyezmény értelmében vállalt uniós kötelezettségek teljesítésében is.¹⁷ A szárazföldi ökoszisztémák esetében a *mezőgazdaság és a természetes körülmények emberi megváltoztatása* jelentik a legfőbb problémát mindhárom csoport (madarak, más fajok, élőhelyek) esetében.¹⁸ A *mezőgazdaságon belül* a művelési gyakorlat megváltoztatása, a túllegetetés vagy a legeltetés hiánya, a műtrágya-használat és a növényvédőszer-használat okozza a legtöbb gondot. A *természetes körülmények emberi megváltoztatásán belül* a hidrológia és a víztestek állapotának módosítása, a hidrográfiába való beavatkozás, az élőhelyek összekapcsoltságának csökkentése és a talajvíz kivonása a leggyakrabban jelentett problémák. Ez egybecseng a vízpolitikai keretirányelv értelmében végzett felmérésekkel, amelyek szerint a víztestekre nehezedő legnagyobb terhelést a mezőgazdaság és a hidromorfológiai beavatkozások okozzák.¹⁹ A tengeri ökoszisztémák tekintetében *az élő erőforrások használata* (a halászat és az erőforrások kivétele, kisebb mértékben az akvakultúra), valamint a *szennyezés* jelentik a főbb terheléseket és veszélyeket. Jelentős tényező még *a természetes körülmények megváltoztatása* (a kotrás, a hidrológia módosítása és a partkezelés), *az emberi tevékenységből eredő zavarás* és az éghajlatváltozás hatása a tengeri madarakra.

értékeléséről és kezeléséről. Az Európai Unió vonatkozó joganyagának kiváló és időszerű elemzését adja Szilágyi János Ede, lásd különösen Szilágyi 2018a, 255–275. valamint Szilágyi 2018b, 184–202. és 215–217.

¹⁶ A Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről, Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről.

¹⁷ A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – A természet állapota az Európai Unióban – Jelentés az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelvben említett élőhelyek és fajok helyzetéről és trendjeiről a 2007–2012 közötti időszakban az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikkének, valamint a madárvédelmi irányelv 12. cikkének megfelelően (COM(2015) 219 final, p. 2.

¹⁸ Lásd még: Farkas Csamangó 2003.

¹⁹ Lásd `Az európai vízkészletek megőrzésére irányuló terv` (COM(2012) 673) és `A vízügyi keretirányelv és az árvízvédelmi irányelv: az uniós vizek jó állapotának elérésére és az árvíz kockázat csökkentésére irányuló fellépések` (COM(2015) 120).

A vizes élőhelyek, így a lápok, mocsarak és rétlápok Európa legveszélyeztetettebb ökoszisztémái közé tartoznak, jelentős pusztítást szenvedtek el az elmúlt évtizedekben. Noha az EU területének csupán 2%-át és a Natura 2000 területek 4,3%-át teszik ki, rendkívül fontosak számos faj fennmaradása szempontjából. A legtöbb vizes élőhelytípus védelmet élvez az EU-ban. Védeltségi helyzetük értékelése 51%-ban kedvezőtlen – rossz. A hidrológia antropogén megváltoztatása (pl. lecsapolás) jelenti messze a legnagyobb gondot. Írországból például minden láp, mocsár és rétláp kedvezőtlen védeltségi helyzetben van, és a tőzeglápok helyzete még mindig romlik a tőzeg kitermelése és a lecsapolások miatt. A vizes élőhelyek nagymértékű pusztulása miatt számos, ilyen környezethez kötődő faj állományai is fogyatkoznak: ez a helyzet többek között a nagy póling (*Numenius arquata*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetében is. Belgiumban és az Egyesült Királyságban jelentős mértékű helyreállítás figyelhető meg a különböző programoknak köszönhetően. A tengeri ökoszisztémákra most nem térnénk ki a tengrikörnyezet védelmi és a NATURA 2000 területek kijelölése lassan halad.²⁰

3. A Natura 2000 hálózat szerepe

A Natura 2000 hálózat nagy biodiverzitású területeket foglal magába. Ezek lehetnek a madárvédelmi irányelv szerinti különleges madárvédelmi területek vagy az élőhelyvédelmi irányelv szerinti különleges természetmegőrzési területek.²¹ A hálózat kiterjedése az Unió szárazföldi területének 18%-a, és az európai tengeri területek 4%-a. Ez a legfontosabb eszköz a természetvédelmi irányelvek céljainak, a fajok és élőhelyek jó/kedvező helyzetének eléréséhez.

A jogszabályok által védett fajok és élőhelyek egy részének javul a helyzete, amit az Európa különböző részein tapasztalt sikertörténetek igazolnak. Egyértelmű, hogy a Natura 2000 hálózat főszerepet játszik a kedvezőtlen helyzetű élőhelyek és fajok megőrzésében, különösen ha megfelelő léptékben valósulnak meg a szükséges védelmi intézkedések.

Mindazonáltal a fajok és élőhelyek összesített helyzete az EU-ban 2007 és 2012 között nem változott jelentősen, még mindig sok a kedvezőtlen helyzetű faj és élőhely, és magas a romló helyzetűek aránya. Sokkal erőteljesebb védelemre van szükség ahhoz, hogy az EU biológiai sokféleségre vonatkozó 1. számú célkitűzése teljesüljön 2020-ra. Bizonyos fajcsoportok, pl. az édesvízi halak, és bizonyos élőhelytípusok, pl. a gyepterületek és a vizes területek, külön aggodalomra adnak okot. Jelentős terhelés

---

²⁰ A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – A természet állapota az Európai Unióban – Jelentés az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelvben említett élőhelyek és fajok helyzetéről és trendjeiről a 2007–2012 közötti időszakban az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikkének, valamint a madárvédelmi irányelv 12. cikkének megfelelően (COM(2015) 219 final, 2015.5.20.) p. 16.

²¹ Az élőhelyvédelmi irányelv értelmében kijelölendő területekre a tagállamok tesznek javaslatot: ezeket először közösségi jelentőségű természeti területté nyilvánítják, majd hivatalosan is különleges természetmegőrzési területekké válnak. Az ebben a jelentésben szereplő adatok mindkét kategóriára vonatkoznak.

nehezedik a természetre a változó mezőgazdálkodási gyakorlatok formájában és a hidrológiai beavatkozások miatt.

Magyarország területének 21,44 százaléka minősül Natura 2000 területnek, mely arány kismértékben az Európai Unió tagállamainak átlaga (18,12 százalék) felett helyezkedik el. Magyarország európai uniós csatlakozásával az Európai Unió Natura 2000 hálózatának területe egy új, a Pannon biogeográfiai régióval egészült ki, mely Magyarország teljes területét lefedi. A Pannon régióban számos olyan faj található, mely a többi tagállam területén, illetőleg a többi Natura 2000 régióban egyáltalán nem fordul elő. A Pannon régióban jelen levő 56 élőhelytípus az összes európai élőhelytípus mintegy 26 százalékát képviseli, közülük egy kizárólag, tíz pedig túlnyomórészt a Pannon régió területén fordul elő. A Natura 2000 terület fogalmát az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. §-a rögzíti, mely rendelet a Natura 2000 hálózat európai uniós irányelvi szabályozása nemzeti implementáló aktusaként értelmezhető.²²

4. Magyarországi helyzetkép

Az országos ökológiai hálózat, Magyarország zöld hálózata, azaz a természetközeli élőhelyeknek számító területek kiterjedése még több mint 36%-ot fed le hazánkban és a fajok természetvédelmi helyzete javuló tendenciát mutat. A természetben élő fajok elterjedésének egyik kulcsfaktora a rendelkezésre álló víz és annak mennyisége, időbeli eloszlása és minősége. Főképpen síkvidéki élőhelyeinket és azok nemzetközileg is kiemelkedő természeti értékeit érintették kedvezőtlenül az elmúlt mintegy két évszázad természeti igényeket figyelembe nem vevő vízrendezési munkálatai. A klímaváltozásnak köszönhetően a rendelkezésre álló modellek alapján a Kárpát-medencében a csapadék mennyisége és időbeli eloszlása jelentősen – a jelenlegi természeti értékeink szempontjából kedvezőtlen irányban – módosulhat. Ez nem csak a vízigényes (például lápi), vagy speciális vízjáráshoz kötött (szikes) életközösségekre lehet hatással, hanem például az erdőfelújulások sikerességén keresztül a domb- és hegyvidéki területekre is, tehát kiemelt figyelmet kell fordítani a vízgazdálkodási kérdésekre és a vízmegőrzésre.²³

A természetvédelmi fejlesztések uniós finanszírozására a korábbi pénzügyi időszakhoz hasonlóan nincs különálló természetvédelmi alap, a fejlesztési igényeket a meglévő uniós alapok – különösen a vidékfejlesztési, kohéziós, halászati és LIFE alapok – keretében kell érvényesíteni. Az érintett alapok rendelet-tervezetei számos konkrét

²² 28/2017. (X.25.) AB határozat (16).

²³ Lásd bővebben: Nemzeti Természetvédelmi Alapterv IV. A természetvédelem szakpolitikai stratégiája 2015–2020. A Nemzeti Természetvédelmi Alapterv (NTA) Magyarország természetvédelmi stratégiai tervdokumentuma, egy szakpolitikai stratégia, amely a Nemzeti Környezetvédelmi Program önálló, ámde integráns részeként meghatározza az állam természetvédelmi feladatai kapcsán követendő kiemelt célokat, kijelöli a cselekvési irányokat, nemcsak a természetvédelmi igazgatási szervek, hanem minden állami szerv számára. Az NTA a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 40. §-ában kapott felhatalmazás alapján készült, IV. tervezési ciklusa a 2015-2020 közötti időszakra szóló természetvédelmi stratégiai tervdokumentum.

finanszírozási lehetőséget fogalmaznak meg, így – a tagállami szintű döntések függvényében – szinte bármelyik alap felhasználható lehet közvetlenül, vagy közvetetten természetvédelmi célokat szolgáló fejlesztések megvalósítására. A finanszírozás integrált megközelítését erősítik a 2020-ig teljesítendő EU biológiai sokféleség stratégia célkitűzései is. A stratégia elfogadásával az Európai Bizottság és a tagállamok vállalták, hogy – többek között az európai uniós finanszírozási eszközök alkalmazásával – megteremtik a Natura 2000 területek megfelelő finanszírozási hátterét, valamint hogy a Közös Agrárpolitika természetvédelmi célú kifizetési által érintett területek kiterjedését maximalizálják. A 2014–2020 időszakra szóló többéves pénzügyi keret egyetlen dedikáltan csak környezetvédelmi és klímapolitikai célokat támogató uniós finanszírozási eszköze a LIFE program. A LIFE pályázati lehetőség a 2014–2020 európai uniós pénzügyi időszakban is kiemelt forrást fog jelenteni a természetvédelem számára. A LIFE forrásból továbbra is mind a nemzeti park igazgatóságok, mind egyéb állami és önkormányzati, valamint civil szervezetek részére fennáll a pályázati lehetőség. A 2014–2020 időszakra vonatkozó, a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról szóló uniós rendelet (1293/2013/EU) alapján ebben az időszakban a LIFE pénzügyi keret legalább 55%-át természetvédelemre kell fordítani uniós szinten. Új projekt típusra, ún. integrált projektekre is lehet pályázni a megújult LIFE program keretében. Az integrált projekt az eddigi ún. 'hagyományos' projektektől jóval nagyobb volumenű projektet jelent egy adott stratégia, terv vagy program megvalósítása érdekében, más uniós vagy hazai pénzügyi források egyidejű felhasználásával. Emellett meg kell említenünk a természetvédelem ágazati, hazai költségvetése finanszírozását is.²⁴

5. A természetvédelem és a vízi ökoszisztémák védelmének jogi háttere Magyarországon

Az Alaptörvény által megfogalmazott környezetvédelmet érintő rendelkezései kimondják különösen a természeti erőforrások védelmét, fenntartásának és a jövő nemzedékek számára való megőrzésének általános alkotmányos köteletségét, testi és lelki egészséghez való jogot, az egészséges környezethez való jogot, GMO mentes mezőgazdaságot, szennyező fizet elvét, szennyező hulladék Magyarország területén történő elhelyezési célzatú behozatalának tilalmát. A környezetvédelmet érintő rendelkezések egyre szélesebb kört ölelnek fel, amelyek alkotmányos védelmi szintre emelése fokozza a környezetvédelmi érdekek érvényesülésének lehetőségét. Több alaptörvényi rendelkezés messze túlmutat az európai alkotmányok védelmi szintjénél.²⁵

A Tvtv. a természetvédelem általános szabályait rögzíti és 11 kormányrendelet, több mint 30 miniszteri rendelet, illetve közel 300 védetté nyilvánító vagy kezelési tervet kihirdető miniszteri rendelet hatályos. Az ágazati munkamegosztás keretében, a természeti értékek megőrzése érdekében több mint 600 jogszabályban található természetvédelmi vonatkozású rendelkezések. A Tvtv. rendszeréből kiindulva

²⁴ NTA-IV lásd bővebben: Nagy 2012, Nagy 2011, Olajos 2008.

²⁵ Lásd bővebben: Fodor 2006, Fodor 2005, Fodor 2011, Fodor 2012, m.a., Bándi 2012, Kecskés 2009.

szabályozza a (a) természeti értékek és területek védelmét (tájvédelem, vadon élő élővilág védelme, természeti területek védelme, élőhelyek védelme, földtani természeti értékek védelme, (b) kiemelt oltalommal kapcsolatos előírásokat (védetté nyilvánítási eljárás, védett természeti területek, védőövezet, Natura 2000 területek kijelölése, védett növény-, és állatfajok, társulások, barlangok, védett ásványi képződmények, (c) a természetvédelem tervezési és szervezeti rendszerét, (d) a természet védelmének tulajdoni és gazdasági alapjait, (e) a természetvédelem eljárási szabályait és szankcióit (felelősség).²⁶ Sajnos területi korlátok miatt nem tudunk minden kérdéssel részletesen foglalkozni, ezért csak néhány problémakörre fókuszálunk.

A Tvtv. az általános természetvédelem körében több előírást tartalmaz, amelyek közül kiemelhető, hogy a mező-, erdő-, nád-, hal-, vadgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét, a vízfolyások és tavak természetes és természetközeli állapotú partjait - a vizes élőhelyek védelme érdekében - meg kell őrizni, a vízépítési munkálatok során a természetkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni, a vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni, a természeti területek hasznosítása során figyelemmel kell lenni az élőhely típusára, jellemző vadon élő szervezetek fajgazdagságára, a biológiai sokféleség fenntartására, a természetes és természetközeli állapotú vizes élőhelyen, a természeti értékek fennmaradásához, a természeti rendszerek megóvásához, fenntartásához szükséges vízmennyiséget (ökológiai vízmennyiség) mesterséges beavatkozással elvonni nem lehet. A törvényi rendelkezések megfogalmaznak tiltásokat és engedélyhez kötött tevékenységeket. Az általános védelmen túl védetté nyilvánított természeti területek és értékek fokozott védelemben (kiemelt oltalom) részesülnek. A védetté nyilvánítás történhet védetté nyilvánítási eljárás keretében illetőleg ex lege a törvény erejénél fogva. Ez utóbbi körbe tartoznak a Natura 2000 területeken²⁷ kívül a valamennyi forrás,²⁸ láp,²⁹ barlang,³⁰ víznyelő,³¹ szikes tó,³² kunhalom, földvár.

²⁶ Szilágyi 2010.

²⁷ *Natura 2000 terület (európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület)*: külön jogszabályban meghatározott különleges madárvédelmi terület, különleges természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek kijelölt terület, illetve az Európai Unió által jóváhagyott különleges természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.

²⁸ A forrás a felszín alatti víz természetes felszínre bukkanása, ha a vízhozama tartósan meghaladja az 5 liter/percet, akkor is, ha időszakosan elapad.

²⁹ A láp olyan földterület, amely tartósan vagy időszakosan víz hatásának kitett, illetőleg amelynek talaja időszakosan vízzel telített, és (a) amelynek jelentős részén lápi életközösség, illetve lápi élő szervezetek találhatók, vagy (b) talaját változó kifejlődésű tőzegtartalom, illetve tőzegképződési folyamatok jellemzik.

³⁰ A barlang a földkérget alkotó kőzetben kialakult olyan természetes üreg, melynek hossz tengelye meghaladja a két métert és – jelenlegi vagy természetes kitöltésének eltávolítása utáni – mérete egy ember számára lehetővé teszi a behatolást.

³¹ A víznyelő az állandó vagy időszakos felszíni vízfolyás karsztba történő elnyelődési helye.

A védett láp és a szikes tó országos jelentőségű természetvédelmi területnek, míg a védett forrás, víznyelő, kunhalom és a földvár országos jelentőségű természeti emlékek minősül.

A védett természeti területet és a Natura 2000 területet a természetvédelmi hatóságnak – a természetvédelmi kezelést ellátó szerv útján – táblával meg kell jelölnie, amellyel fel kell hívnia a figyelmet a védettség tényére, valamint az ebből fakadó főbb korlátozó rendelkezésekre. Terület védetté, fokozottan védetté nyilvánításának tényét az ingatlan-nyilvántartásba fel kell jegyezni, védettség feloldását követően a védettség tényét pedig törölni kell. A feljegyzést, illetve annak törlését a természetvédelmi hatóság hivatalból kezdeményezi. A védett természeti terület kiterjedését a természetvédelmi hatóság ingatlan-nyilvántartási feljegyzésre alkalmas módon, hatósági határozatban állapítja meg, amelyet az érintett ingatlan tulajdonosának és vagyonkezelőjének, valamint az érintett hatóságnak, továbbá az igazgatóságnak kézbesíti.

A Natura 2000 területeket a Kormány jelöli ki és teszi közzé, valamint határozza meg az e területekre vonatkozó szabályokat. A Natura 2000 területeken lévő földrészteket a miniszter hirdeti ki. A kijelölés tényét az ingatlan-nyilvántartásba fel kell jegyezni, a kijelölés feloldását követően a feljegyzést törölni kell. A feljegyzést, illetve annak törlését a természetvédelmi hatóság hivatalból kezdeményezi.

A lápok esetében a felmérések szerint kb. 1300 db lápot érint az ex lege védelem. A kijelölés, a határozat meghozatala és az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés sok esetben nem történik meg, amely a védelmi szint alkalmazhatóságát lehetetleníti el, valamint a másik oldalról a tulajdonosi pozícióból eredő jogosultságokat bizonytalanítja el. A Tvtv. 23. § (4) bekezdése meghatározza, hogy a természetvédelmi feladatok ellátásáért felelős miniszter közlése a természeti védelem alatt álló természeti képződmények jegyzékét, amely tájékoztató jellegű és nem érinti a természeti képződményeknek a törvény hatálybalépésével bekövetkező védelmét. A Tvtv. 26. § (2) bekezdése pedig előírja, hogy a terület védetté, fokozottan védetté nyilvánításának tényét az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni. A bejegyzést a természetvédelmi hatóság hivatalból kezdeményezi. A lápok kiemelt védelmét a törvény garantálja és keletkezteti, azonban annak területi kiterjedése miatt a hatósági határozat meghozatala elkerülhetetlen, ingatlan-nyilvántartási bejegyzése pedig informatív és deklaratív hatállyal megkérdőjelezhetetlen.

6. Következtetések

A 964/B/1998. AB határozat alapján: „az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Alkotmány 18. §-ában deklarált, az egészséges környezethez való alkotmányos jog tartalma, továbbá a természeti értékek megőrzéséhez és gyarapításához, a természetben okozott jövátéhetetlen és visszafordíthatatlan károk megelőzéséhez fűződő közérdekek súlya kellő okot szolgáltat arra, hogy a jogalkotó a Tvt. rendelkezései szerint az érintett ingatlantulajdonosok tulajdonosi jogait korlátozza. A védetté nyilvánítás a közérdeket

---

³² A szikes tó olyan természetes vagy természetközeli vizes élőhely, amelynek medrét tartósan vagy időszakosan legalább 600 mg/liter nátrium kation dominanciájú oldott ásványi anyag tartalmú felszíni víz borítja, illetve a területén sziki életközösségek találhatók.

szolgálja és az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés e tény megismerhetőségét biztosítja a védetté nyilvánítás az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nem jelent a természeti értékek védelmének megóvását elérni kívánó közérdekű célhoz viszonyítva aránytalan tulajdonkorlátozást.”³³

A vízi ökoszisztémák védelmét számos jogintézmény biztosítja: a környezetvédelmi törvény mellett a természetvédelmi törvény, a vízgazdálkodási törvény és végrehajtási rendeleteik, amelyek korlátozásokkal, tilalmakkal és engedélyezési eljárások bevezetésével segítik elő az uniós irányelvekben, hazai környezetpolitikai dokumentumokban és nemzetközi egyezményekben rögzített célok megvalósulását. A magyar szabályozás követi és érvényesíti a környezetvédelem és természetvédelem területén megfogalmazott célok érvényesítésülését, a védelmi szint fenntartását és növelését, annak ellenére, hogy a végrehajtás során vannak még felmerülő akadályok és hiányosságok, amelyeket meg kell oldani.

---

³³ 964/B/ 1998. AB határozat Indoklási rész III/2 bek., lásd még bővebben a 28/2017. (X.25.) AB határozatot.

Irodalomjegyzék

1. Bándi Gy (2012) Gondolatok a környezethez való jogról, in: Raisz A, szerk., *A nemzetközi környezetjog aktuális kihívásai*, Miskolci Egyetem, Miskolc, pp. 6–15.
2. Farkas Csamangó E (2003) *A föld- és vízvédelem hatályos jogi szabályozása*, *Acta Universitatis Szegediensis Acta Juridica Et Politica, Publicationes Doctorandorum Juridicorum* 2(1-10), pp. 85–100.
3. Fodor L (2005) Jogvédelem nélkül – Visszalépés a környezetvédelemben?, *Valóság* (10), pp. 18–35.
4. Fodor L (2006) *Környezetvédelem az Alkotmányban*, Gondolat Kiadó – Debreceni Egyetem ÁJK, Budapest.
5. Fodor L (2011) Természeti tárgyak egy új alkotmányban, *Pázmány Law Working Papers* (21), pp. 1-9.
6. Fodor L (2012) A természeti tárgyak helye és szerepe az új alkotmányban, in: Drinóczi & Jakab, szerk., *Alkotmányozás Magyarországon 2010-2011*, PPKE JÁK – PTE ÁJK, Budapest-Pécs.
7. Kecskés G (2009) A vízhez való jog nemzetközi jogi koncepciója, *Állam- és Jogtudomány* 50(4), pp. 569–598.
8. Krämer Ludwig szerk. (2012) *EU Environmental Law*, Sweet & Maxwell – Thomson Reuters, London.
9. Kubasek N K & Silverman G S (2008) *Environmental Law*, Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River.
10. Nagy Z (2011) Fenntartható költségvetési elvonások rendszere a környezetvédelem területén, *Publicationes Universitatis Miskolcínensis Sectio Juridica et Politica*, 29(1), pp. 247–258.
11. Nagy Z (2012) A természeti erőforrás-gazdálkodás egyes adójogi aspektusai, in: *The Publications of the XXVI. microCAD International Scientific Conference*, University of Miskolc, Miskolc.
12. Olajos I (2008) A vidékfejlesztés támogatásai és szervezetrendszere egyes nyugat-európai országokban, *Publicationes Universitatis Miskolcínensis Sectio Juridica et Politica* 26(2), pp. 637–649.
13. Raisz A (2011a) A környezetvédelem helye a nemzetközi jog rendszerében, *Miskolci Jogi Szemle* 6(1), pp. 90–108.
14. Raisz A (2011b) Nemzetközi környezetvédelmi kérdések a Nemzetközi Bíróság előtt napjainkban, *Publicationes Universitatis Miskolcínensis Sectio Juridica et Politica*, 29(1), pp. 273–289.
15. Raisz A (2012) A vízhez való jog egyes aktuális kérdéseiről, in: Csák Csilla, szerk., *Jogtudományi tanulmányok a fenntartható természeti erőforrások témakörében*, Miskolci Egyetem, Miskolc, pp. 151–159.
16. Szilágyi J E (2009) WTO-jog és környezetvédelem, in: Bobvos P, szerk., *Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére*, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, pp. 485–511.

17. Szilágyi J E (2010) Megjegyzések a vízgazdálkodási társulatok szabályozásának fejlődéséhez és új szabályozásához. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica* 28(1), pp. 491–502.
18. Szilágyi J E (2013) *Vízjog. Aktuális kihívások a vizek jogi szabályozásában*, Miskolci Egyetem, Miskolc.
19. Szilágyi J E (2018a) A vízjog és a víz jogi szabályozásának rendszere és egyes aktuális kérdései az Európai Unió keretében, *Agrár- és Környezetjog* 14(26), pp. 255–298, doi: 10.21029/JAEL.2019.26.255
20. Szilágyi J E (2018b) *Vízszemléletű kormányzás – vízpolitika – vízjog*, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc.
21. Szűcs P (2012) Hidrogeológia a Kárpát-medencében – hogyan tovább?, *Magyar Tudomány* 173(5), pp. 554–565.